

ORIGINAL ARTICLE

Received:2020/02/21

Accepted:2020/12/20

Understanding the Elderly's Needs and Services regarding Services in Public Spaces in Yazd

Mohammad Ali Morowatisharifabad (Ph.D.)¹, Khadijeh Nasiriani (Ph.D.)², Ashraf Naimi Dehnavi (M.Sc.)³

1.Professor, Elderly health Research center, School of Public Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

2.Professor,Reaserch Center For Nursing and Midwiert Care, Nursing & Midwifery College, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

3.Corresponding Author: M.Sc in Health Education. International Campus college, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran. Email: a.naimy2590@gmail.com Tel:09139682590

Abstract

Introduction: Active aging is among the important concepts of health influenced by effective public services; understanding adults' needs and services are of great importance. This study aims to explain understanding older adults' needs for services in public places in Yazd city.

Methods: This qualitative study was done as conventional content analysis. Participants were 20 elderly people from Yazd selected by purposive sampling. Data were collected through semi-structured interviews. Data analysis was done in three levels of open coding and formation of sub categories and main categories. The study was evaluated and approved by four criteria of creditability, tranformability, reliability, and confirmability.

Results: In total, 564 open codes were extracted. Then, primary codes were compared based on similarity, compatibility, and appropriateness, and 66 subclasses were obtained. 14 main categories were obtained by compressing the subcategories. The 8 main categories regarding different services included: healthcare, recreational, government agencies, transportation, communication and interaction, educational and research, religious and pilgrimage. In addition, regarding the older adults' needs, the 6 main categories included: improving the safety of places; providing effective education, mental, spiritual and social health development programs; improving services quality, reorganizing municipal services and provision of amenities.

Conclusion: Paying attention to the needs of the elderly is necessary in planning for public spaces in cities. Regarding the need for comprehensiveness of services, it is suggested that the findings of this study be used in designing, implementing, and evaluating services in public places to their service needs and solve their problems.

Keywords: Elderly, Services, Public Spaces, Need

Conflict of interest: The authors declared no conflict of interest.

This Paper Should be Cited as:

Author: Mohammad Ali Morowatisharifabad, Khadijeh Nasiriani, Ashraf Naimi Dehnavi. Perceptions and needs of older adults from services in public spaces in Yazd.....Toloobehdasht Journal. 2023;22(2)44-58.[Persian]

طلوع بهداشت

درک سالمندان و نیازمندیهای آنان از خدمات در اماکن عمومی شهر یزد

نویسندگان: محمدعلی مروتی شریف آباد^۱، خدیجه نصیریانی^۲، اشرف نعیمی دهنوی^۳

۱. استاد مرکز تحقیقات سلامت سالمندی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران.

۲. استاد مرکز تحقیقات مراقبتهای پرستاری و مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران.

۳. نویسنده مسئول: کارشناسی ارشد سلامت سالمندی، دانشکده پرديس بين الملل، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد، ایران. تلفن تماس: ۰۹۱۳۹۶۸۲۵۹۰ Email: a.naimy2590@gmail.com

چکیده

مقدمه: سالمندی پویا و فعال از مفاهیم اصلی در حوزه سلامت است که وابسته به وجود خدمات عمومی اثربخش می باشد و درک سالمندان از خدمات و نیازمندیهای آنان از ضروریات می باشد. این مطالعه با هدف تبیین درک سالمندان و نیازمندیهای آنان از خدمات در اماکن عمومی شهر یزد انجام گرفت.

روش بررسی: این مطالعه کیفی به صورت تحلیل محتوای قراردادی انجام شد. مشارکت کنندگان ۲۰ نفر از سالمندان ساکن شهر یزد بودند که به صورت مبتنی بر هدف انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از مصاحبه نیمه ساختار یافته جمع آوری شد. تحلیل داده‌ها در سه سطح: کدگذاری باز، تشکیل طبقات فرعی و طبقات اصلی انجام شد. موثق بودن نتایج با ملاکهای اعتبار پذیری، انتقال پذیری، قابلیت اطمینان و تایید پذیری تایید شد.

یافته‌ها: در مجموع ۵۶۴ کد باز استخراج شد. سپس کدهای اولیه بر اساس تشابه، تطابق و تناسب مقایسه شده و ۶۶ طبقه فرعی به دست آمد و از فشرده سازی طبقات فرعی ۱۴ طبقه اصلی حاصل آمد. ۸ طبقه اصلی در زمینه انواع خدمات مورد استفاده سالمندان شامل: خدمات بهداشتی و درمانی، رفاهی و تفریحی، سازمانهای دولتی، حمل و نقل، ارتباطات و اطلاعات، آموزشی و پژوهشی، مذهبی و زیارتی و سیاحتی و ۶ طبقه اصلی در زمینه نیازمندیهای سالمندان شامل: بهبود ایمنی اماکن، دریافت آموزشهای کارا و موثر، برنامه های بهبود سلامت روحی، معنوی و اجتماعی سالمندان، بهبود کیفیت خدمات، سازمان دهی مجدد و کارآمد خدمات شهری و تامین تجهیزات و اماکن رفاهی بود.

نتیجه گیری: توجه به نیازهای سالمندان از ضروریات طراحی و برنامه ریزی در فضاهای عمومی شهرها می باشد با توجه به لزوم جامعیت خدمات و پوشش تمامی جنبه های سلامتی سالمندان، پیشنهاد می شود که از یافته‌های این مطالعه در طراحی، اجرا و ارزشیابی خدمات در اماکن عمومی شهری استفاده گردد تا ضمن رفع نیازمندیهای سالمندان، درک مناسبی از خدمات برای آنها حاصل گردد.

واژه های کلیدی: سالمندان، خدمات، اماکن عمومی، نیازمندی

این مقاله حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده پرديس بين الملل، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد می باشد.

دو ماهنامه علمی پژوهشی

دانشکده بهداشت یزد

سال بیست و دوم

شماره دوم

خرداد و تیر

شماره مسلسل: ۹۸

تاریخ وصول: ۱۳۹۸/۱۲/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۹/۳۰

مقدمه

منظر جغرافیایی در محیط زندگی بر دستیابی به سلامت تأثیر می‌گذارد (۱۰) در این راستا و در جهت ارتباط با طبیعت و پیاده‌روی و ورزش احتیاج است که فضاهای شهری به‌طور خاص برای سالمندان مناسب‌سازی گردد (۸). در کل محیط شهری می‌تواند بر رفتار و رفاه افراد تأثیر بگذارد (۱۱)، بنابراین طراحی و چگونگی استفاده از فضاهای عمومی باید مبتنی بر اهداف و متناسب با نیازها باشد (۱۲).

ارزیابی نیازهای فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، رفاهی و ساختار شهری از دیدگاه سالمندان ضروری به نظر می‌رسد (۱۳) و خدمات باید با نیازهای قومی و فرهنگی سالمندان سازگار باشد (۱۴). به خصوص اینکه تفاوت‌ها و شباهت‌هایی در ادراک سالمندان به عنوان مصرف‌کنندگان خدمات عمومی در شهرها و کارکنان ارائه‌دهنده خدمات وجود دارد (۱۵). افراد سالمند در مناطق مختلف از نظر جنبه‌های فرهنگی متفاوت‌اند و دانش و باور آنها می‌تواند نیاز و دسترسی به خدمات بهداشتی و اجتماعی را تحت تأثیر قرار دهد (۱۶). بنابراین نیاز به مطالعات سالمندی در زمینه خدمات اجتماعی با تمرکز بر الزامات گروه‌های افراد سالمند با فرهنگ‌های متنوع و مختلف ضروری است و کمبود چنین تحقیقاتی یک مشکل مداوم برای ارائه‌دهندگان خدمات می‌باشد (۱۴). از طرف دیگر سازمان جهانی بهداشت در دهه سلامت سالمندی (۲۰۲۰-۲۰۳۰) بر اهمیت جمع‌آوری داده‌های جهانی در مورد سالمندی سالم تأکید می‌نماید و ترویج تحقیقاتی که نیازهای افراد سالخورده را برطرف کند به عنوان ده اقدام برتر مورد توجه قرار داده شده است (۱۷، ۱۸) و تأکیدش بر اهمیت درگیر کردن افراد سالخورده در تمام تصمیماتی است که به آنها مربوط می‌شود (۱۹). بدین ترتیب این مطالعه با هدف

پدیده سالمندی روندی طبیعی است که از زمان حیات جنین شروع و تا مرگ ادامه می‌یابد (۱) و به عنوان یکی از مهم‌ترین رویدادهای مردم‌شناسی قرن اخیر می‌باشد (۲). این رویداد، روند پیچیدگی تغییرات جمعیتی و شناخت نقش محیط در پیری سالم را گوش زد می‌کند (۳). سالمندان نیاز به مکانی برای زندگی دارند که با بهینه‌سازی فرصت‌ها، ارتقاء سلامتی، مشارکت، امنیت و کیفیت زندگی را فراهم آورد که همان مفهوم سالمندی فعال می‌باشد (۴).

سالمندی فعال وابسته به دسترسی به خدمات عمومی اثربخش است، چراکه اکثر سالمندان بنا به شرایط جسمی، اجتماعی و اقتصادی خاص خود، وابسته به خدمات عمومی هستند (۵) و فضاهای عمومی شهری به عنوان یک بخش اساسی از زندگی شهروندان محسوب می‌شوند (۶). از خصوصیات بارز این نوع فضاهای عمومی ساختار چند لایه‌ای و شلوغ است و اگرچه این فضاها عملکردهای چند بعدی را فعال کرده و زندگی عمومی را تسهیل می‌کنند اما نیازمند بسیاری از نکات کلیدی مدیریت هستند (۷).

با توجه به اینکه بخش فزاینده‌ای از سالمندان در شهرها زندگی می‌کنند ترکیبی از شهر نشینی و پیری، منجر به بروز مشکلات جدید بهداشت عمومی مانند اختلال در توانایی، عملکردهای اجتماعی و مشکلات روانی می‌شود (۳). بطوریکه سالمندان بخشی از شهروندان آسیب‌پذیر به حساب می‌آیند (۸). اما یک محیط اجتماعی یا فیزیکی حامی، ممکن است میزان از دست دادن عملکردها را تا حدی عقب بیندازد (۹). همچنین مسائل اجتماعی مربوط به سالمندان و نوع فضاهای ایجاد شده از

بستگی به پاسخ شرکت کنندگان به سؤال اولیه و نیز مراحل تحقیق داشت. ابتدا پرسش‌های کلی برای شروع مصاحبه مطرح می‌شد و سپس بر اساس اماکن عمومی مورد پرسش و پاسخ مشارکت کنندگان روند مصاحبه هدایت می‌شد. پرسش‌هایی از قبیل «از چه خدماتی در اماکن عمومی استفاده می‌کنید؟ آن را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ برای استفاده مناسب سالمندان این خدمات چگونه باید باشد؟» پرسیده می‌شد. این سؤالات باز زمینه مناسبی را برای ادامه مصاحبه فراهم می‌نمود. سؤالات بعدی با توجه به تجارب مشارکت کنندگان مطرح می‌شد. به عنوان نمونه «اینجا برای استفاده راحت تر سالمندان چه کارهایی انجام داده اند یا چه کارهایی لازم بود انجام دهند؟» حتی الامکان سعی می‌شد که مصاحبه به صورت عمیق انجام شود. بر این اساس از سؤالات اکتشافی عمومی مثل منظور شما از این موضوع چیست؟ ممکن است بیشتر در این مورد توضیح دهید؟ چرا؟ چگونه؟ و... استفاده می‌شد. در طی مصاحبه‌ها از شرکت کنندگان خواسته می‌شد که برای توصیف پدیده مطرح شده مثال‌هایی ارائه داده و یا اینکه دلایل پاسخ‌های خود را شرح دهند. همچنین در طی روند مصاحبه پژوهشگر ضمن استفاده از فن سکوت؛ جهت تمرکز بیشتر مصاحبه‌شونده و دادن فرصتی برای تفکر بیشتر، هر چند وقت یکبار سخنان مشارکت کننده را جمع‌بندی می‌نمود. پس از پایان هر مصاحبه از مشارکت کننده درخواست می‌شد در صورتی که به غیر از مباحث گفته شده نکته خاصی به ذهنش می‌رسد آن را عنوان کند. در جریان مصاحبه‌ها یادداشت‌هایی در خصوص بیان‌های غیرکلامی مشارکت کنندگان صورت می‌گرفت و در پایان کار از مشارکت کننده تشکر و قدردانی می‌گردید.

تیین درک سالمندان و نیازمندی‌های آنان از خدمات در اماکن عمومی شهر یزد انجام گرفته است.

روش بررسی

این مطالعه کیفی از نوع آنالیز محتوای قراردادی است. تحقیق کیفی در واقع شیوه منظم بررسی به منظور فهم موجودات انسانی و تعامل آنها با خود و محیط اطرافشان تعریف می‌شود که یک روش کل‌نگر است و انسان را در محیط و با تمام پیچیدگی‌هایش مورد توجه قرار می‌دهد (۲۰). شرکت کنندگان در مطالعه، سالمندان استفاده کننده از خدمات در اماکن عمومی از قبیل پارک‌ها، بیمارستان‌ها، بانک‌ها، فروشگاه‌ها، ادارات و غیره بودند که به صورت مبتنی بر هدف انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه عبارت بود از سن بالای ۶۰ سال، اهل شهر یزد بودن، دارای تجربه استفاده از خدمات در اماکن عمومی مختلف شهر یزد، دارای تمایل و توانایی بیان ادراک و نیازمندی‌ها و رضایت به شرکت در تحقیق. تعداد مشارکت کنندگان تا رسیدن به اشباع اطلاعات ۲۰ نفر بود. مصاحبه‌ها در محیطی خلوت و آرام در زمان و مکان مناسب، طبق پیشنهاد و تمایل مشارکت کنندگان صورت گرفت.

روش گردآوری داده‌ها، مصاحبه عمیق و نیمه ساختاریافته بود. به این منظور پژوهشگر با حضور در اماکن عمومی ابتدا اقدام به شناسایی مشارکت کنندگان می‌نمود. سپس با برقراری رابطه مناسب با مشارکت کننده، اطلاع‌رسانی راجع به ماهیت مطالعه، مدت زمان احتمالی مصاحبه، ضبط مصاحبه و محرمانه ماندن اطلاعات صورت می‌گرفت و رضایت آگاهانه کسب می‌شد. سؤالاتی در قالب راهنمای مصاحبه با توجه به هدف پژوهش طرح شده بود ولی ترتیب سؤالات پرسیده شده

(۳). کدهای سطح سوم، از تجمع و فشرده‌سازی کدهایی که در سطح دوم باهم مشابهت داشتند به دست آمدند. طبقات به طور مرتب بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌هایشان طبقه‌بندی می‌شدند. نمونه ای از روند کد گذاری در زمینه شناسایی خدمات مورد استفاده سالمندان در جدول ۱ ارائه شده است.

همچنین نمونه ای از روند کد گذاری در زمینه شناسایی در سه سطح در شناسایی نیازمندی های سالمندان از خدمات در اماکن عمومی شهر یزد در جدول ۲ ارائه شده است.

دقت علمی و اعتبار داده‌ها طبق چهار معیار پیشنهادی گوبا و لینکلن شامل اعتبار و صحت داده‌ها (credibility)، قابلیت اعتماد اعتماد و وابستگی داده‌ها (dependability)، قابلیت تأیید (confirmability)، قابلیت انتقال (transferability) یا تعمیم نتایج بررسی شد. به منظور تعیین اعتبار داده‌ها از بررسی مداوم، پیاده نمودن و تحلیل داده‌ها بلافاصله پس از مصاحبه، مرور طبقات استخراج شده توسط مشارکت کنندگان، بررسی روند تجزیه و تحلیل با دو تن از پژوهشگران تحقیق کیفی و درگیری مداوم و طولانی مدت با داده‌ها استفاده شد. وابستگی، گویای ثبات و پایایی داده‌ها است. برای این امر از بازنگری خارجی توسط سالمندان دیگر استفاده شد و نظرات اصلاحی آنها اعمال گردید. برای قابلیت انتقال پذیری داده‌ها از طریق مصاحبه با مشارکت کنندگان مختلف، ارائه نقل قول‌های مستقیم آنها و تبیین غنی داده‌ها انجام گرفت. به منظور تأمین قابلیت تأیید، کلیه مراحل کار به دقت ثبت و گزارش شد تا دیگر محققان علاقه‌مند در این زمینه امکان پیگیری آن را داشته باشند.

این مطالعه در کمیته اخلاق در پژوهش دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد با شناسه

مصاحبه‌ها توسط دستگاه ضبط دیجیتال ضبط می‌شد. مدت زمان مصاحبه بین ۱۵ تا ۶۰ دقیقه به طول انجامید. جمع مدت مصاحبه‌ها ۴۵۰ دقیقه بود.

جلسات مصاحبه همه مشارکت کنندگان یک جلسه بود. همچنین ۵ مصاحبه غیررسمی کوتاه مدت بدون هماهنگی و در برخوردهای برخوردهای اتفاقی پژوهشگر انجام شد. نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع داده‌ها ادامه یافت تا جایی که دیگر با ادامه مصاحبه، داده جدیدی استخراج نشد. در نهایت گردآوری داده‌های پژوهش با ۲۰ مشارکت کننده در ۲۰ مصاحبه رسمی انفرادی و ۵ مصاحبه غیررسمی، خاتمه یافت.

داده‌های این مطالعه با روش تحلیل محتوای قراردادی تجزیه و تحلیل شدند. تحلیل محتوای قراردادی، در مطالعاتی به کار می‌رود که هدفش توصیف پدیده باشد؛ از مزایای این روش به دست آوردن مستقیم اطلاعات از خود افراد است. دانش تولیدشده در تحلیل محتوا از داده‌های واقعی متن استخراج می‌شود. داده‌ها از طریق مصاحبه و با سؤالات بازجمع‌آوری می‌شوند و پژوهشگران برای استخراج مفاهیم در داده‌ها غوطه‌ور می‌شوند. تحلیل داده‌ها با خواندن مکرر متون صورت می‌گیرد و کدگذاری شکل می‌گیرد تا اینکه در نهایت مفاهیم اصلی استخراج شوند (۲۱). با مقایسه مستمر مفاهیم و وقایع به شناسایی پدیده موردنظر پرداخته شد. کدگذاری در سه سطح صورت گرفت: (۱) کدهای سطح اول ذاتی بوده؛ همان کلماتی هستند که خود شرکت کنندگان استفاده کردند. (۲) در کدگذاری سطح دوم، کدهای سطح اول بر اساس مناسبتی که باهم داشتند در یک دسته‌بندی یا خوشه قرار گرفتند و کدهای سطح دوم از فشرده و خلاصه کردن کدهای سطح اول حاصل شدند

یافته‌ها

سالمندان شرکت‌کننده در این مطالعه ۲۰ نفر بوده که اکثریت، مرد و دارای سطح تحصیلات دیپلم و بازنشسته بودند. براساس یافته‌ها در مرحله اول کدگذاری از خردکردن داده‌های حاصل از توصیفات غنی و عمیق مشارکت‌کنندگان در مجموع ۵۶۴ کد باز بدون احتساب هم‌پوشانی استحصال شد. سپس با حذف هم‌پوشانی‌ها و موارد تکراری، مجموعاً ۲۵۵ کد سطح اول یا ذاتی استخراج شد.

پس از آن کدهای اولیه بر اساس تشابه، تطابق و تناسب آنالیز شده و ۶۶ کد سطح دوم یا طبقات یا مضامین فرعی به دست آمد.

کدهای سطح سوم یا طبقات اصلی، از تجمع و فشرده‌سازی کدهایی که در سطح دوم باهم مشابهت داشتند به دست آمدند به عبارتی طبقات اصلی بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌هایشان،

تطابق و تناسب باهم مورد مقایسه و طبقه‌بندی شدند که حاصل آن ۱۴ طبقه اصلی بود. یافته‌ها نشان‌دهنده استخراج ۸ طبقه اصلی در برگیرنده خدمات: بهداشتی و درمانی، رفاهی و تفریحی سازمان‌های دولتی، حمل و نقل، ارتباطات و اطلاعات، آموزشی و پژوهشی، مذهبی و زیارتی و سیاحتی در زمینه خدمات مورد استفاده سالمندان در اماکن عمومی شهر یزد بود که طبق جدول ۳ روند شکل‌گیری این طبقات مرکزی ارائه شده است. همچنین ۶ طبقه اصلی دربرگیرنده طبقات: بهبود ایمنی اماکن، دریافت آموزش‌های کارا و مؤثر، برنامه‌های بهبود سلامت روحی، معنوی و اجتماعی سالمندان، بهبود کیفیت خدمات، سازمان‌دهی مجدد و کارآمد خدمات شهری و تأمین تجهیزات و اماکن رفاهی مناسب در زمینه نیازمندیهای سالمندان از خدمات در اماکن عمومی استخراج شد که طبق جدول ۴ روند شکل‌گیری این طبقات مرکزی ارائه شده است.

جدول ۳: طبقات اصلی و زیر طبقات خدمات مورد استفاده سالمندان در اماکن عمومی شهر یزد

طبقات اصلی	طبقات فرعی
خدمات بهداشتی و درمانی	خدمات بهداشتی
	خدمات نوبت و ویزیت
	خدمات بستری در بیمارستان
	خدمات پاراکلینیک
	خدمات دارویی
	خدمات توان‌بخشی
	بیمه
	اماکن و وسایل ورزشی
	سرویس‌های بهداشتی
	تغذیه
	صندلی و نشیمنگاه
	پارکینگ
	تأمین کالا
	سالن‌های گردهمایی و اجتماعات
	فضای سبز
	برنامه‌های تفریحی
خدمات رفاهی تفریحی	

<p>بازدید از اماکن تاریخی</p> <p>تزئین های شهری و نمادهای تاریخی</p> <p>اداره ثبت اسناد</p> <p>اداره دارایی و مالیات</p> <p>ادارات وابسته به وزارت نیرو و شرکت نفت</p> <p>سازمان های حمایتی</p> <p>خدمات بانکی</p> <p>کانون بازنشستگان</p> <p>وسایل حمل و نقل عمومی</p> <p>مسیرهای عبور و مرور در کوچه ها و خیابان</p> <p>پل ها</p> <p>وسایل نقلیه شخصی</p> <p>آسانسور و پله برقی</p> <p>پیاده رو</p> <p>تعامل با همسالان</p> <p>تعامل با جوانترها</p> <p>تعامل با فضای مجازی و تلفن</p> <p>تعامل با ارائه دهندگان خدمات</p> <p>تعامل با محیط</p> <p>آموزش سلامت</p> <p>استفاده از فناوری نوین</p> <p>تمرینات ورزشی</p> <p>آشنایی با تغییرات شهری</p> <p>مساجد</p> <p>حسینیه ها</p> <p>منازل شخصی</p> <p>درون شهری</p> <p>برون شهری</p>	<p>خدمات سازمان های دولتی</p> <p>خدمات حمل و نقل</p> <p>خدمات ارتباطات و اطلاعات</p> <p>خدمات آموزشی و پژوهشی</p> <p>خدمات مذهبی</p> <p>خدمات زیارتی - سیاحتی</p>
---	---

جدول ۴: طبقات اصلی و زیر طبقات نیازمندی های سالمندان از خدمات در اماکن عمومی شهر یزد

<p>طبقات فرعی</p> <p>توجه به محدودیت بینایی و شنوایی سالمندان</p> <p>توجه به محدودیت حرکتی و تعادلی سالمندان</p> <p>آموزش حرکتی ورزشی</p> <p>آموزش فناوری اطلاعات و ارتباطات</p> <p>آموزش سواد سلامت</p> <p>تقویت روحی و معنوی سالمندان بیمار</p>	<p>طبقات اصلی</p> <p>بهبود ایمنی اماکن</p> <p>دریافت آموزش های کارا و مؤثر</p> <p>برنامه های بهبود سلامت روحی، معنوی و اجتماعی سالمندان</p>
---	---

بهبود ارتباطات اجتماعی	بهبود کیفیت خدمات
تأمین اشتغال سالمندان	
خدمات درمانی	
خدمات حمایتی	
خدمات اداری	
قوانین حمایتی	سازمان‌دهی مجدد و کارآمد خدمات شهری
بازنگری اداره شهری	
بهبود مدیریت خدمات درمانی	
توجه به نیازهای سالمندان در معماری شهری	
بهبود خدمات تفریحی ورزشی	
توجه به تأمین نیازهای اولیه سالمندان در اماکن عمومی	تأمین تجهیزات و اماکن رفاهی مناسب
مجهر سازی بیمارستان‌ها	
بهبود نظافت اماکن	

بحث و نتیجه گیری

یزد شامل خدمات: بهداشتی درمانی، سازمان های دولتی، رفاهی سالمندان می تواند به طراحی مناسب اماکن و تجهیزات ورزشی جهت سالمندان کمک کند تا این گروه سنی به ورزش علاقه مند شده و محیطی امن و با آرامش برای فعالیت آنها فراهم گردد (۲۳). سالمندان مورد مطالعه از خدمات ارائه شده در سازمانهای دولتی از قبیل: اداره ثبت اسناد، اداره دارایی و مالیات، ادارات وابسته به وزارت نیرو و شرکت نفت، سازمانهای حمایتی، خدمات بانکی و کانون بازنشستگان استفاده می کردند. یکی دیگر از خدمات مورد استفاده سالمندان، خدمات حمل و نقل شامل: وسایل حمل و نقل عمومی، مسیرهای عبور و مرور در کوچه‌ها و خیابان، پله‌ها، وسایل نقلیه شخصی، آسانسور و پله‌برقی و پیاده‌رو می باشد. عیسی لو و همکاران می نویسند عوامل تهدیدکننده نظیر پله‌ها و سطوح ناصاف، فهم تابلوها و علائم خیابانی، نبودن فضای مکث برای نشستن در پیاده‌روها، ترس از زمین خوردن، برخورد با وسایل نقلیه با سرعت زیاد و احساس ناامنی، مانع از حضور آسان، ایمن و عادلانه سالمندان در فضای شهری قم است (۲۴). همچنین سالمندان از خدمات ارتباطات و اطلاعات شامل: تعامل با همسالان و جوانترها، فضای

این مطالعه به تبیین درک سالمندان و نیازمندی‌های آنان از خدمات در اماکن عمومی شهر یزد پرداخته است. بر اساس یافته‌ها، انواع خدمات مورد استفاده سالمندان در اماکن عمومی شهر تفریحی، حمل و نقل، ارتباطات و اطلاعات، آموزشی و پژوهشی، مذهبی و زیارتی سیاحتی بوده است. در زمینه خدمات بهداشتی و درمانی سالمندان از خدمات: نوبت و ویزیت، بستری در بیمارستان، پاراکلینیک، دارویی، توانبخشی، بیمه و دریافت مراقبتهای مراکز بهداشتی استفاده می کردند. در این راستا تاجور و همکاران می نویسند سالمندان نیاز به بهره‌مندی از خدمات سلامت دارند (۲۲). یکی دیگر از خدمات استفاده شده توسط سالمندان مورد مطالعه، خدمات رفاهی تفریحی شامل استفاده از اماکن و وسایل ورزشی، سرویس‌های بهداشتی، فروشگاه مواد غذایی و کالاهای اساسی، صندلی و نشیمنگاه، پارکینگ، سالنهای گردهمایی و اجتماعات، فضای سبز، برنامه‌های تفریحی، بازدید از اماکن تاریخی، مشاهده تزیینات شهری و نمادهای تاریخی بود. برهمند و همکاران نشان دادند، شناسایی و اولویت بندی الزامات طراحی داخلی اماکن ورزشی ویژه

مجازی و تلفن، تعامل با ارائه‌دهندگان خدمات و محیط استفاده می‌کنند. مطالعه مومنی و همکاران در زمینه تجربیات سالمندان از تعاملات اجتماعی آنلاین نشان داد، این شبکه‌ها قابلیت آن را دارند که به منظور افزایش تعاملات اجتماعی مورد استفاده سالمندان قرار بگیرند (۲۵). بر اساس یافته‌ها، سالمندان از خدمات آموزشی و پژوهشی شامل: آموزش سلامت از سازمانهای بهداشتی و یا حین پژوهش قبیل دریافت نوار کنترل قند خون، شرکت در کلاس پیشگیری از بیماریهای تنفسی و یا سنجش و ثبت فشار خون، استفاده از فناوری نوین، تمرینات ورزشی و آشنایی با تغییرات شهری استفاده می‌کردند. کریمی و همکاران گزارش کردند، می‌توان از آموزش سلامت به عنوان یک استراتژی کارآمد و مقرون به صرفه در راستای افزایش شادکامی و تندرستی سالمندان بهره گرفت (۲۶). از دیگر خدمات مورد استفاده سالمندان، خدمات مذهبی شامل: آداب و برنامه‌های مساجد، حسینیه‌ها و منازل شخصی بود. پیمانفر و همکاران می‌نویسند لازم است جهت شرکت سالمندان در فعالیتهای مذهبی امکانات کافی فراهم گردد (۲۷).

از دیگر خدمات مورد استفاده سالمندان، خدمات زیارتی-سیاحتی: درون شهری و برون شهری است. نتایج به دست آمده در زمینه نیازمندی‌های سالمندان از خدمات در اماکن عمومی شهر یزد نشان دهنده: بهبود ایمنی اماکن، آموزش‌های کارا و مؤثر، برنامه‌های بهبود سلامت روحی، معنوی و اجتماعی سالمندان، بهبود کیفیت خدمات، سازمان‌دهی مجدد و کارآمد خدمات شهری و تأمین تجهیزات و اماکن رفاهی مناسب بود. در زمینه بهبود ایمنی اماکن شامل: توجه به محدودیت بینایی و شنوایی سالمندان و توجه به محدودیت حرکتی و تعادلی

سالمندان، Zhou و همکاران نشان می‌دهند ارزیابی ایمنی فضاها نقش مهمی در نظریه و عملکرد توسعه پایدار شهری ایفا می‌کند (۶). در این راستا منتظرالحجه و همکاران مؤلفه ایمنی، نور و روشنایی در بافت شهری را به ترتیب مهم‌ترین مؤلفه‌های کالبدی مؤثر بر احساس امنیت سالمندان در فضاهای شهری یزد دانسته است (۲۸). همچنین عیسی‌لو و همکاران در قم نشان دادند استفاده از نرده در کنار سطوح شیب‌دار و تأمین ایمنی هنگام عبور عرضی از محور خیابان از خواسته‌های اصلی سالمندان در خیابان‌های بخش مرکز شهر قم می‌باشد (۲۹). از دیگر نیازمندیهای سالمندان از خدمات در اماکن عمومی شهر یزد، دریافت آموزش‌های کارا و مؤثر بود که شامل: آموزش حرکتی ورزشی، آموزش فناوری اطلاعات و ارتباطات و آموزش سواد سلامت می‌باشد. بهره‌مندی سالمندان از آموزشهای کارا و مؤثر با استفاده از شیوه‌های نوین مورد تأکید سالمندان در مطالعه حاضر بود. مطالعه سلطانی و همکاران نشان می‌دهد آموزشهای دریافتی سالمندان چنانچه با ارتباط مؤثر و صلاحیت آموزشی آموزش دهندگان توأم شود، باعث افزایش رضایت، بهبود کیفیت زندگی، کاهش اضطراب، افزایش امید به زندگی، توسعه خودمراقبتی، کاهش خودبیمارانگاری، افزایش شرکت در برنامه‌های مراقبت سلامتی و افزایش استقلال سالمندان مددجو در انجام فعالیتهای روزانه می‌گردد (۳۰). همچنین اهری و همکاران لزوم فراهم نمودن زمینه استفاده از فناوری آموزشی دیجیتال را در راستای بهبود کیفیت زندگی سالمندان نشان می‌دهند یکی دیگر از نیازمندی‌ها، برنامه‌های بهبود سلامت روحی، معنوی و اجتماعی سالمندان است که شامل: مداخلات لازم برای تقویت روحی و معنوی سالمندان

تعداد کافی»، «امداد به سالمندان در معرض انزوای اجتماعی»، «مشورت با سالمندان در مراکز تجاری برای ارائه خدمات بهتر، «حمایت از فرصت‌های خوداشتغالی برای سالمندان»، «دسترسی عمومی و رایگان سالمندان به رایانه و اینترنت» و «شامل بودن هر دو نوع خدمات خانه‌داری و مراقبت‌های بهداشتی در خدمات مراقبت خانگی» بیشترین نیازهای سالمندان بوده است (۳۶).

مطالعه Herranz-Pascual و همکاران نشان داد بهبود فضاهای عمومی شهری و به ویژه بهبود مناظر در پارکها و میداين موجب کاهش احساس منفی و استرس در کاربران این فضاها می‌شود (۳۷).

همچنین سالمندان مورد مطالعه تامین تجهیزات و اماکن رفاهی مناسب شامل: توجه به تامین نیازهای اولیه سالمندان در اماکن عمومی، مجهزسازی بیمارستان‌ها و بهبود نظافت اماکن را مورد تاکید قرار دادند. Yung و همکاران می‌نویسند سالمندان، سرویس‌ها و تسهیلات زندگی در جامعه و شبکه‌های اجتماعی و محیط‌های تمیز و خوشایند را به عنوان مهم‌ترین نیازهای خود ابراز داشتند (۳۸).

مطالعه camenga و همکاران دسترسی به توالت‌های تمیز و ایمن را برای سلامت عمومی مورد تاکید قرار داده است (۳۹). همچنین برهمند و همکاران به ترتیب اولویت: ایمنی و امنیت محیطی، ساختار چیدمان داخلی و عوامل فیزیکی و کاربری بنا را از الزامات اصلی طراحی داخلی اماکن و تجهیزات ورزشی جهت مناسب‌سازی برای استفاده سالمندان می‌دانند (۲۳) و مقیمی و همکاران نشان دادند، نارضایتی سالمندان بیشتر به دلیل مبلمان نامناسب، درگیری افراد و کمبود امنیت، روشنایی نامناسب و نبود بهداشت مناسب در پارک بوده است (۲۴). این

بیمار، بهبود ارتباطات اجتماعی و تامین اشتغال سالمندان می‌باشد. عرب زاده و همکاران نشان می‌دهند شناخت نیازهای اساسی روانشناختی و توجه به آنها می‌تواند راهکاری موثر برای حفظ سرزندگی ذهنی سالمندان باشد (۳۱). همچنین مطالعه معینی و همکاران نشان دهنده اثربخشی برنامه های معنوی اسلامی بر رضایت از زندگی سالمندان است (۳۲). زاهدی و همکاران می‌نویسند میان پایگاه های اجتماعی، حمایت اجتماعی و مهارت‌های ارتباطی با میزان سلامت اجتماعی سالمندان رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد (۳۳). دیگر نیازمندی سالمندان، بهبود کیفیت خدمات بود که شامل:

خدمات درمانی، خدمات حمایتی و خدمات اداری می‌باشد. قلی‌پور و همکاران می‌نویسند مؤلفه‌های پرداخت مستمری غیر مشارکتی به سالمندان، بیمه مراقبت بلندمدت، خدمات مراقبت سیار، کارت‌های تخفیف مراکز تفریحی و ورزشی، کارت‌های تخفیف حمل و نقل، چکاب‌های سلامتی و خدمات سرپایی رایگان، تأسیس بیمارستان‌ها و درمانگاه‌های مخصوص سالمندان و طرح تحصیل در دانشگاه‌ها بر سالمندی فعال تاثیر می‌گذارد (۳۴). کیا و همکاران نشان دادند مدیریت ارتباط با مشتری و کیفیت مناسب خدمات با رضایت استفاده کنندگان سالمند ارتباط مثبت دارد (۳۵). سازماندهی مجدد و کارآمد خدمات شهری دیگر نیازمندی به دست آمده در این مطالعه است که شامل: قوانین حمایتی، بازنگری اداره شهری، بهبود مدیریت خدمات درمانی، توجه به نیازهای سالمندان در معماری شهری و بهبود خدمات تفریحی ورزشی. شریعت و همکاران در شهر تهران نشان می‌دهند «ارائه خدمات ویژه در فروشگاه‌ها و بانک‌ها»، «حمل و نقل ویژه سالمندان»، «مسکن ارزان قیمت و به

سالمندان از ضروریات برنامه ریزی در ارائه خدمات در اماکن عمومی شهرها می باشد و انتظار می رود مسئولین و سازمان ها در راستای یافته های مطالعه حاضر بر بهبود مؤلفه های مؤثر در ارائه خدمات به سالمندان تمرکز نموده و موانع و مشکلات موجود را مرتفع نماید. همچنین پیشنهاد می شود جهت برنامه ریزی کلان کشوری در جهت رفع نیازمندی های سالمندان و استفاده از خدمات در اماکن عمومی شهری، مطالعات مشابه در سایر شهرهای کشور نیز صورت پذیرد.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می دارند هیچ گونه تضاد منافی در این مقاله وجود ندارد.

تقدیر و تشکر

نویسندگان مراتب قدردانی و سپاس خود را از پردیس بین الملل دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد و سالمندان شرکت کننده در مطالعه ابراز می دارند.

مطالعه همانند سایر مطالعات کیفی، محدودیت در تعمیم پذیری نتایج دارد. تعداد شرکت کنندگان محدود و کم بوده و نتایج پژوهش به شرایط وابسته است.

از دیگر محدودیت های مطالعه حاضر انتخاب نمونه ها تنها از افراد مراجعه کننده به اماکن در مدت زمان نمونه گیری بود و و سالمندانی که از این اماکن استفاده نمی نمودند درک و نیازهای آنها بررسی نشده است. از سویی همه مشارکت کنندگان از بافت فرهنگی استان یزد بودند. لذا برای تعمیم داده ها، توصیه می شود مطالعه مذکور در سایر مناطق کشور با فرهنگ های دیگر تکرار گردد.

در کل به نظر می رسد که جامعه سالمندی متناسب با تغییرات ایجاد شده در ابعاد سلامت جسمانی، روانی، معنوی و اجتماعی دارای نیازها و درخواست های ویژه ای جهت بهره مندی از خدمات در اماکن عمومی شهر می باشند. از این رو توجه به نیازهای سالمندان و مناسب سازی اماکن متناسب با خواسته های

References

1. Shirazi M, Manoochehri H, Zagheri Tafreshi M, Zayeri F. Development and psychometric evaluation of chronic pain acceptance instrument in the elderly. *Anesthesiology and Pain*. 2015;5(4):33-47.
2. Mirzaei M, Shams Ghahfarokhi M. Demography of Elder Population in Iran Over the Period 1956 To 2006. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*. 2007;2(3):326-31.
3. Noordzij JM, Beenackers MA, Diez Roux AV, van Lenthe FJ. Age-friendly cities: challenges for future research. *Bull World Health Organ*. 2019;97(6):436-7.
4. Organization WH. Developing an ethical framework for healthy ageing: report of a WHO meeting, Tübingen, Germany, 18 March 2017. World Health Organization, 2017.
5. Riesenfeld MJ, Newcomer RJ, Berlant PV, Dempsey WA. Perceptions of public service needs: the urban elderly and the public agency. *Gerontologist*. 1972;12(2):185-90.

6. Zhou J, Mao X, Wang Y, Zhang M, Dong S. Risk Assessment in Urban Large-Scale Public Spaces Using Dempster-Shafer Theory: An Empirical Study in Ningbo, China. *Int J Environ Res Public Health*.2019;16(16).
7. Xu H, Li Y, Wang L. Resilience Assessment of Complex Urban Public Spaces. *Int J Environ Res Public Health*.2020;17(2).
8. Khaledian N, Daghilzadeh Y. City Smash with the Elderly Evaluating senior's needs in public spaces Case Study: Laleh Park (Tehran, Iran). *Spatial - Locational Researches*.2018;2(1):125-.
9. Soldo BJ, ChF L. Social and Physical Environments for the Vulnerable Aged. *The Social and Built Environment in an Older Society*. Washington DC: National Academy of Sciences.; 1988.
10. Teo P. Space to grow old in: the availability of public spaces for elderly persons in Singapore. *Urban Studies*.1997;34(3):419-39.
11. Weijjs-Perree M, Dane G, van den Berg P, van Dorst M. A Multi-Level Path Analysis of the Relationships between the Momentary Experience Characteristics, Satisfaction with Urban Public Spaces, and Momentary- and Long-Term Subjective Wellbeing. *Int J Environ Res Public Health*.2019;16(19).
12. Hjort M, Martin WM, Stewart T, Troelsen J. Design of Urban Public Spaces: Intent vs. Reality. *Int J Environ Res Public Health*.2018;15(4).
13. Shariat F, Moradi F, Ghahramani R. Study of Social, Cultural, Economic, Well-Being, and Urban Structure Needs of Tehran Seniors Association Members. *Iranian Journal of Ageing*.2016;10(38):8-25.
14. Saldov M. Chinese elderly in public housing: A challenge for mainstream housing and community service providers. *Journal of cross-cultural gerontology*.1996;11(4):335-50.
15. Riesenfeld MJ, Newcomer RJ, Berlant PV, Dempsey WA. Perceptions of public service needs: The urban elderly and the public agency. *The Gerontologist*.1972;12(2_Part_1):185-90.
16. Borghi AC, Alvarez AM, Marcon SS, Carreira L. Cultural singularities: indigenous elderly access to Public Health Service. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*.2015;49(4):0589-95.
17. Lloyd-Sherlock P, Kalache A, Kirkwood T, McKee M, Prince M. WHO's proposal for a decade of healthy ageing. *The Lancet*.2019;394(10215):2152-3.
18. Keating N. A research framework for the United Nations Decade of Healthy Ageing (2021–2030). *European journal of ageing* .2022;19(3):775-87.

19. Rudnicka E, Napierała P, Podfigurna A, Męczekalski B, Smolarczyk R, Grymowicz M. The World Health Organization (WHO) approach to healthy ageing. *Maturitas*.2020;139(1):6-11.
20. McGregor SL, Murnane JA. Paradigm, methodology and method: Intellectual integrity in consumer scholarship. *International journal of consumer studies*.2010;34(4):419-27.
21. Elo S, Kääriäinen M, Kanste O, Pölkki T, Utriainen K, Kyngäs H. Qualitative content analysis: A focus on trustworthiness. *SAGE open*.2014;4(1):2158244014522633.
22. Tajvar M, Yaseri M, Karami B, Mohammadi M. Pattern of Outpatient Health Service Utilization by Older People in Iran. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*.2021;15(4):410-27.
23. barahmand r, Bagherian Farahabadi M, Naghshbandi S. Interior design's requirements of sport equipment and facilities for aged people. *Journal of Gerontology*.2018;3(1):14-26.
24. Shahabedin I, Mahmoud J, Ali Khaksari R. The Needs and Problems of the Elderly in Urban Areas: A Case Study of Central Qom. *Research Journal on Social Work*.2015;2(6):1-41.
25. Momeni M, Hariri n, Nobahar M, Noshinfard F. Older adults experiences of online social interactions: A phenomenological study. *Koomesh journal*.2018;20(2):336-49.
26. karimi H, Torabi Chaffjiri R, Sum S, Shirinkam F. The Effect of Health Promoting Lifestyle Training on Elderly Happiness. *Journal of Gerontology*.2020;5(2):10-2.
27. Elika P, Mahnaz Ali Akbari D, Tayyebeh M. A Comparison between the Feeling of Loneliness and Feeling of Meaningfulness of the Life of the Old at the Different Level of Religious Attitudes. *Ravanshenasi Va Din*.2013;5(4):41.
28. Montazerolhodjah M, Sharifnejad M, Rajabi M. Assessment of the Effect of Physical Components of Urban Spaces on Sense of Security from the Viewpoint of the Elderly (Case Study: Khan Square, Yazd City). *Journal of Iranian Architecture and Urbanism*.2018;9(15):91-105.
29. isalou s, j m, kh a. The Needs and Problems of the Elderly in Urban Areas: A Case Study of Central Qom Shahabedin Isalou[1] , Mahmoud Jomehpoor[2] , Ali Khaksari Rafsanjani[3] Resived: 01/07/2016 Accepted: 17/05/2017. *A Research Journal on Social Work*.2015;2(6):1-41.
30. Khalkhali A. The Lived Experience of Elderly of Effectiveness of Received Training in Grand Rehabilitation Center of Tonekabon. *Journal of Geriatric Nursing*.2016;3(1):27-37.
31. Arabzadeh M, Pirsaghi F, Kavosian J, Amani K, Pour YA. Investigating the structural relationship between basic psychological needs and subjective well-being with mental health in older adults. *Journal Of Gerontology*.2000;2(2):1-10.

- 32.Moeini M. The effect of an Islamic spiritual program on life satisfaction of elderly patients with hypertension. *Journal of Clinical Nursing and Midwifery*.2016;4(4):93-103.
- 33.Zahediasl M, Darvishifard A. Social Factors Influencing The Social Health of The Elderly in Kouhdasht. *Social Development & Welfare Planing*.2016;7(26):9-32.
- 34.Gholipour Z, Gholipour L, Hajnabi K, Mahmoodi M. The Role of Psychological Empowerment in the Prediction of Psychological Well - Being in Health Care Workers ran. *Journal of Health Management*.2019;10(2):61-72.
- 35.kia k, Mirabi VR, Mozafari A. The Relationship between Customer Relationship Management, Service Quality and Satisfaction in Service Organizations (The Case of Nursing Homes). *Jounal of Marketing Management*.2016;11(31):49-65.
- 36.Fariba S, Fatemeh M, Reza G. Study of Social, Cultural, Economic, Well-Being, and Urban Structure Needs of Tehran Seniors Association Members. *Iranian Journal of Ageing*.2016;10(38):8-25.
- 37.Herranz-Pascual K, Aspuru I, Iraurgi I, Santander A, Eguiguren JL, Garcia I. Going beyond Quietness: Determining the Emotionally Restorative Effect of Acoustic Environments in Urban Open Public Spaces. *Int J Environ Res Public Health*.2019;16(7).
- 38.Yung EHK, Conejos S, Chan EHW. Social needs of the elderly and active aging in public open spaces in urban renewal. *Cities*.2016;52(Supplement C):114-22.
- 39.Camenga DR, Brady SS, Hardacker CT, Williams BR, Hebert-Beirne J, James AS, et al. U.S. Adolescent and Adult Women's Experiences Accessing and Using Toilets in Schools, Workplaces, and Public Spaces: A Multi-Site Focus Group Study to Inform Future Research in Bladder Health. *Int J Environ Res Public Health*.2019;16(18).